

Definíciók

Funkciós csoport: A molekulának az a kis részlete, amely a molekula tulajdonságait döntően meghatározza.

Telített szénhidrogének: Azokat a szénhidrogéneket, melyek molekulájában csak egyszeres kötések fordulnak elő, telített szénhidrogéneknek, vagy paraffinoknak nevezzük.

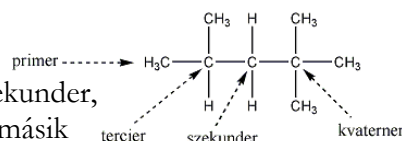
Gyökök: A gyökök párosítatlan elektronnal rendelkező reakcióképes, rövid élettartamú atomok, vagy atomcsoportok. (metil CH_3 , metilén CH_2 , metin CH gyökök)

Szubsztitúció: Olyan kémiai reakció, mely során a kiindulási molekula atomjai/atomcsoportjai más atomokra/atomcsoportokra cserélődnek ki, melléktermék képződése mellett.

Homológ sor: Az azonos szerkezeti elemekből felépülő vegyületek olyan sorozata, melyben két szomszédos tag molekulája csak egy metilén-csoportban ($-\text{CH}_2-$ különbözik egymástól. (pl.:metán, etán, propán, bután, pentán, hexán, stb.)

Konstitúciós izoméria: Az azonos összegképletű de különböző szerkezeti képletű molekulák. (pl.: normális láncú és elágazó láncú alkánok)

Szénatom rendűsége: A több szénatomos vegyületek szénatomjai egymáshoz való kapcsolódásuk módja szerint négyféle strukturális helyzetben lehetnek. Primer, szekunder, tercier és kvaterner szénatomokat különböztetünk meg, attól függően, hogy hány másik szénatomhoz kapcsolódnak.

Cikloalkánok: A szénatomokból álló gyűrűt tartalmazó telített szénhidrogének a cikloalkánok. Általános képletük C_nH_{2n} .

Konformáció: Egy molekula különböző, egymással közvetlenül nem kapcsolódó atomjainak, atomcsoportjainak egymáshoz viszonyított térhelyzete. Ezek a szigmakötés körüli rotációval egymásba átmehetnek.

Krakkolás: Magas hőmérsékleten (1000°C) oxigéntől elzárt környezetben az alkánok molekulái elbomlanak, és kisebb szénatomszámú telített és telítetlen szénhidrogén-molekulák keletkeznek belőlük.

Frakcionált desztilláció: Azt a szétválasztási eljárást, amellyel egy folyadékelegy összetevőit forralással, majd hűtéssel csoportokra (frakciókra) különítik el, *frakcionált desztillálásnak* (szakaszos lepárlásnak) nevezzük.

Oktánszám: A motorbenzin minőségét az októszám jelöli. Ez olyan izooktán-heptán elegy térfogat%-ban kifejezett izooktán tartalmával egyenlő, amellyel a vizsgált benzin robbanási sajátságai megegyeznek.

Kőolajparlatok: Növekvő forráspont szerint:: benzin, petróleum, dízelolaj, kenőolaj, pakura.

Addíció: Olyan kémiai reakció, amelyben két molekula egyesül melléktermék képződése nélkül, miközben a pi-kötés felszakad.

Polimerizáció: Polimerizáció során a kis molekulájú, telítetlen vegyületek óriásmolekulákká kapcsolódnak össze egymással, melléktermék kilépése nélkül.

Alkének: Egy kétszeres kötést tartalmazó telítetlen szénhidrogének, másnéven olefinek. Általános képletük C_nH_{2n} .

Cisz-transz izoméria: Minden olyan alkénből, amelynek molekulájában mindkét kettős kötésű szénatomhoz két különböző atom (vagy atomcsoport) kapcsolódik, két geometriai izomer létezik. A *cisz-izomerben* a nagyobb csoportok közel, a *transz-izomerben* pedig távol vannak.

Markovnyikov-szabály: A hidrogéntartalmú vegyületek (sav, víz) úgy addicionálódnak az aszimmetrikus olefinmolekulákra, hogy a hidrogénatom ahhoz a szénatomhoz kapcsolódik, amelyhez már eredetileg is több hidrogén kapcsolódott.

Diének: Két db kettős kötést tartalmazó CH-ek. Kumulált, (halmozott) izolált, (elkülönített), konjugált (váltakozó).

Aromás CH-ek: Olyan sík alakú molekulaszerkezet jelölésére használjuk, amelyben gyűrűsen delokalizált, stabilis π -elektronrendszer van.